

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 4, 2020 | 30.04.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.4.90](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.90)

УДК 314.1(437.3)(437.6)

*М. В. Бачинська,*

*к. е. н., науковий співробітник відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів,  
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», м. Львів  
ORCID ID: 0000-0002-4589-308X*

## **УКРАЇНСЬКІ МІГРАНТИ В ЧЕХІЇ ТА СЛОВАЧЧИНІ: АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО, ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО, СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИЙМАЮЧИХ КРАЇН**

*M. Bachynska*

*PhD in Economics,*

*Department problems of Social and Humanitarian Development of the Regions,  
State Institution 'Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine*

### **UKRAINIAN MIGRANTS IN THE CZECH AND SLOVAKIA REPUBLICS: ANALYSIS OF THE ECONOMIC, POLITICAL, LEGAL, SOCIAL ENVIRONMENT OF THE HOSTING COUNTRIES**

*В статті проаналізовано міграційні процеси з України до Чеської та Словацької республік. Зосереджено увагу саме на особливості української міграції з визначенням особливостей та характеру, а також ставлення та роль української міграції до даних країн. А саме: розглянуто основні показники, що відображають динаміку виданих дозволів на тимчасове перебування та постійне проживання. Проаналізовано соціально-економічне становище Чеської та Словацької Республік, яке слугує фактором «притягування» українських мігрантів. Визначено порядок працевлаштування та особливості перебування українських мігрантів у приймаючих країнах. Більш детальніший аналіз статистичних даних цих країн дозволить зрозуміти та визначити основні проблеми пов'язані з трудовою міграцією та її тенденції, а також виокремити потреби саме української міграції серед усіх іноземних мігрантів у приймаючих країнах.*

*Much attention is paid to migration issues in the modern world. In the current situation. When the whole world is suffering from a devastating coronavirus pandemic (COVID-19), and as a result of its occurrence, it is of particular concern that the large migration flow and the return of migrants to Ukraine are of concern. Without accurate data on the number of returned Ukrainian citizens, we can still assume that the number of returned migrants is large enough. This phenomenon causes an imbalance in the functioning of the employment system and the national labor market, as well as an increase in the unemployment rate. Growing migration processes of population in Ukraine is reaching a large scale, especially with regard to working-age persons. The phenomenon will cause the misbalance in functioning of employment system and national labour market. However, a large number of persons remained abroad and a more in-depth analysis of the statistical services, in particular the Czech and Slovak Republics, will allow analyzing the economic, political, legal, social environment of these countries and the number of Ukrainian migrants in them. The article analyzes migration processes from Ukraine to the Czech and Slovak Republics. Namely: the basic indicators reflecting the dynamics of issued permits for temporary residence and permanent residence are considered. The socio-economic situation of the Czech and Slovak Republics, which serves as a factor*

*of attraction of Ukrainian migrants, is analyzed. The order of employment and the peculiarities of stay in the host countries are determined. A more detailed analysis of the statistics of these countries will help to understand and identify the main problems related to labor migration and its trends, as well as to determine the legal status of Ukrainian migration in host countries. The migration attitudes of the Czech and Slovak republics are analyzed. In particular: the attitude towards migration from Ukraine and labor migrant workers is determined; features and status of Ukrainian migrants among all foreigners in these countries; the political and legal environment of the host countries has been analyzed and the procedure, rights and conditions of stay of Ukrainian migrants in these countries have been determined.*

**Ключові слова:** міграційні процеси; трудова міграція; переселення; робоча сила; працевлаштування

**Key words:** migration processes; labor migration; resettlement; labor; employment.

**Постановка проблеми.** Міграційним питанням приділяється у сучасному світі велику увагу. У теперішній ситуації, коли весь світ потерпає від згубно коронавірусної пандемії (COVID-19), та внаслідок її виникнення, викликає занепокоєння саме великий міграційний потік та повернення мігрантів до України. Немаючи точних даних про кількість повернутих громадян України все ж можемо припустити, що число повернутих мігрантів є достатньо велике. За свідченнями Голови Державної прикордонної служби України відомо, що тільки з 16 березня цього року усіма напрямками – авіаційним, залізничним, автобусним та пішохідним в Україну повернулося близько 160 тисяч наших громадян. Та очікується близько 200 тисяч громадян, які повернуться до України напередодні пасхальних свят. [1]. Це явище спричинює дисбаланс у функціонуванні системи зайнятості та національного ринку праці, а також зростання рівня безробіття. Однак велика кількість осіб все ж залишилась за кордоном і більш глибокий аналіз статистичних служб, зокрема Чеської та Словацької республік дозволить проаналізувати економічне, політико-правове, соціальне середовище даних країн та кількість українських мігрантів у них.

**Аналіз останніх досліджень.** Міграція населення є складним і недослідженим суспільним феноменом та вивчається багатьма науками, зокрема історією, правознавством, економікою, демографією, географією, соціологією тощо. Існує безліч визначень та поглядів на сутність цього явища, що знайшло відображення у великій кількості визначень цього феномену. Дослідження різноманітних аспектів міграцій, зокрема, міграційної активності висвітлено в працях науковців міжнародного рівня, таких як Д. Маккензі та Д. Массей. Дослідженнями міграції в Україні займаються науковці НАН України, Е.М. Лібанова, О.В. Позняк, О.А. Малиновська, У.Я. Садова, Л.К. Семів. Проте потреба дослідження української міграції за кордоном дуже актуальна у сучасних умовах та потребує постійного дослідження.

**Постановка завдання.** Проаналізувати економічне, політико-правове, соціальне середовище приймаючих країн. Дозволить визначити кількість українських мігрантів у цих країнах та їх потреби у статусі мігрантів.

**Виклад основного матеріалу.** Розглянемо специфіку української міграції в Чеській Республіці, спричиненої факторами безпеки і середовищем для заробітку багатьох українських громадян, тобто трудовою міграцією. Спробуємо на основі даних офіційної статистики даної країни визначити кількість українських мігрантів та основні тенденції міграційних процесів з України до Чеської Республіки.

Україна та Чехія мають тривалу історію міграційних відносин понад 150 років. З 1990-х рр. міграція з України до Чехії була і надалі пов'язана в більшій мірі з економічними факторами. Що супроводжується позитивною динамікою з незначними хвилями то зростання то незначного спаду. Протягом 2014-2019 кількість осіб (табл.1), які отримали дозволи на тимчасове проживання зростала на 10122 осіб та на 16348 осіб зросла на постійне проживання, що становить 23,2% від усіх дозволів на проживання для іноземних громадян.

**Таблиця 1.**  
**Громадяни, які отримали дозволи на тимчасове і постійне проживання в Чехії, осіб**

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Дозволи на тимчасове проживання - громадяни України	36591	30357	28416	29036	33992	46713
Дозволи на постійне проживання - громадяни України	68648	74031	77603	81209	83488	84996
Всього дозволів на проживання - іноземці	441536	451923	467562	496413	526811	566931
Всього дозволів на проживання - громадяни України	105239	104388	106019	110245	117480	131,309
Відсоток українських дозволів серед усіх іноземців у Чеській Республіці,%	23,8	23,1	22,7	22,2	22,3	23,2

Джерело: побудовано автором за даними [2]

У 2019 році зафіксовано виїзд громадян України до Чехії - 259 949 раз. Що помітно зріс за період 2015-2019 років у 4,9 раз.[3]

Отож проживання громадян України на території Чехії: за дозволами на перебування 131 709 осіб (з них 71 392 та чоловіки і 60 317 жінки) у 2019 році. До 2000 р. у перебувало від 15 до 65 тис. українців. З 2010 р. помітне деяке зменшення їхньої чисельності, однак у 2019 р. знову зросла чисельність трудових мігрантів 131,3 тис.[3]

Станом на 31.12.2018 р. у Чехії налічувалося 81 695 українських працівників (разом з членами їхніх сімей), що складало 57,6% від усіх іноземних працівників у країні. З них 23 680 мали дозвіл на роботу (в т. ч. 12 180 дозвіл на роботу, та 11 382 картки працівників, а також власники «синіх» та «зелених» картки), решта 58 015 – власники так званих «інформаційних карток».[4]

Багато українських громадян перебуваючи тривалий час у даній країні отримують статус громадянина Чеської Республіки і відбувається процес так званої натуралізації. Так у 2019 році – 1906 осіб (38,1% від усіх іноземців)отримали громадянство. Поряд з тим все ж багато українських трудових мігрантів перебувають на території Чехії нелегально. У 2017 році зафіксовано 1510 українців, які нелегально перебували на території Чехії, а у 2019 році незаконно працювали: 2 873 осіб з України (це кожен другий нелегальний мігрант). Причинами цьому стали дефіцит робочої сили та складнощі з оформленням на роботу іноземних працівників. За оцінками «Асоціації робочих агентств у Чеській Республіці» («Association of Work Agencies in the Czech Republic»), у Чехії працює до 250 000 нелегальних робітників з-за кордону. [5] Загалом, близько 1000 юридичних осіб були оштрафовані за незаконне працевлаштування, сукупна сума штрафів склала понад 150 млн. крон. Широкого розголосу в березні 2017 року набув випадок з компанією «Rohlik» - найбільшим інтернет-супермаркетом, в якому провела контроль поліція у справах іноземців. Після перевірки громадян України було затримано і негайно вислано на один рік, а щодо інших було розпочато провадження про адміністративне видворення. Затримані співробітники «Rohlik» мали польські візи, з якими вони мали право на тимчасове перебування в Чехії, але не могли працювати. Міф про те, що польські візи надають право на роботу в Чехії, дуже поширений серед українських громадян і активно використовується нелегальними посередниками.

Кожен міграційний процес супроводжується факторами «виштовхування» та «притягування». Факторами «виштовхування» є чинники, які змушують людей виїжджати зі своєї країни. У міграції з України, такими факторами є незадовільна економічна ситуація, недовіра до політиків, страх перед організованою злочинністю та низький рівень захищеності прав працівників. Факторами «притягування» є чинники, які мотивують та через, які мігранти прагнуть переїхати до конкретної країни. Основними причинами міграції громадян України до Чехії є відносно стабільна та сприятлива економічна ситуація, культурна та мовна схожість і довга історія обопільних міграційних процесів.[4]

Аналізуючи статистичні показники плати паці, можна відзначити, що заробітна плата мігрантів у Чехії несуттєво відрізняється від середньої по країні. Однак з представлених статистичним бюро Чехії даних видно, що найгірше оплачується робота саме українських мігрантів. (табл.2)

**Таблиця 2.**  
**Розмір заробітної плати**

Громадянство	Місячна заробітна плата, крон	
	медіана	середня
Чехія	29 826	31 917
Словаччина	34 840	40 656
Україна	23 779	25 926
Польща	26 372	30 590
Росія	30 054	34 202
Болгарія	25 862	30 207
решта	29 057	32 927
загалом по країні	29 840	31 968

*Джерело:* побудовано автором за даними [4]

У Чехії українцями досить активно розвивається підприємництво. Налічується 21 746 українських підприємців (24,9% від підприємців іноземців), українські мігранти були власниками 25 359 торговельних ліцензій для українців (22% від усіх ліцензій, виданих іноземцям), 31 грудня 2018 року [С.21-27, 6] Незважаючи на складну процедуру працевлаштування, отримання дозволу на роботу, працевлаштування працівників та реєстрації статусу підприємця. Більшість робочих карт видають через програми «Проект Україна» та «Режим Україна» («Ukraine Project» і «Ukraine Mode»). Обидва проекти здійснюються Міністерством закордонних справ та Міністерством промисловості Чехії. Метою проекту «Режим Україна» є спростити процес подання заявки на отримання робочої карти для кваліфікованих спеціалістів, тоді як «Проект Україна» спрямований на висококваліфікованих працівників. Основною програмою цих проектів передбачено те, що першим кроком - роботодавець подає заявку в Чехії, а наступним кроком - потенційних працівників запрошують до консульства, щоб подати заявку на отримання робочої карти. Так у 2019 році термін видачі картки працівника через «Проект Україна» та «Режим Україна» складав понад чотири місяці. При цьому обидва проекти мають свої обмеження, наприклад, в них не можуть брати участь компанії, які наймають менше 6 осіб або працюють менше двох років.[7] Однак через скарги роботодавців, та й рекордно низький рівень безробіття, квота на випуск робочих карток в рамках програм «Проект

Україна» та «Режим Україна» постійно зростає. У 2016 році квота складала 3800 працівників з України, у 2017 році - 9600 працівників, у 2019 році - 19 600. [7] Таку тенденцію підтримується на державному рівні, у компаніях трастового фонду якого працевлаштовано значну кількість українців.

Отже, відбувається перехід української трудової міграції у стаціонарну. Ця тенденція, ймовірно, пов'язана зі сталим збільшенням кількості громадян України, які проживають у Чехії на основі дозволу на постійне проживання, це може свідчити, що Чеська Республіка все частіше розглядається українцями як країна для переселення, а тому багато українських громадян перевозять туди свої сім'ї. Про що свідчить значна кількість дітей мігрантів: 11 294 дитини (26,5% від усіх дітей мігрантів у Чехії). Українські громадяни зосереджують свою трудову діяльність у Чехії в основному на обробній промисловості, будівництві та на сезонних роботах. Також зростає кількість студентів, які навчаються. [8]

Міграційні процеси з України до Словачької Республіки почала зростати від початку міграційної кризи в 2015 році та стала одним з ключових питань у державній соціально-економічній політиці Словаччини, оскільки відбувалось стрімке сповільнення економічного зростання. Спостерігалась тенденція різкого зниження рівня безробіття і виникла потреба до залучення додаткової робочої сили. Тому уряд почав вживати заходів для залучення більшої кількості економічних мігрантів, переважно з країн поза межами ЄС (але слов'янських), як-от Сербія та Україна. Ставлення словацького суспільства та політиків до міграції є негативним, що взаємно посилюють одне одного. Міграція та міграційна криза були важливими питаннями у кампаніях на останніх загальних виборах з 2015 рік постійно обговорювалась і була одним із ключових питань на передвиборчих кампаніях у 2016 році. Це призвело до падіння підтримки партії «Курс - соціальна демократія» (SMER-SD), яка була при владі перед цими виборами. Також ці питання, ймовірно, сприяли приходу до парламенту таких крайніх правих і популістичних партій як «Котлеба - Народна партія Наша Словаччина» (Kotleba-ĽSNS), яку медіа описують як фашистську, та популістична «Ми сім'я» (Sme Rodina). Підходи цих партій відтоді не змінилися. Міграція була важливим питанням і під час президентської кампанії 2019 року. Це питання активно використовували Маріан Котлеба та Штефан Гарабін. Перед другим раундом антимігрантську риторику використовував і Єврокомісар Марош Шевчовіч, якого підтримувала партія «Курс - соціальна демократія» (SMER-SD). [6]

Насамперед про міграцію, словацькі політики переважно мають на увазі біженців із мусульманських та африканських країн. Що загрозувало створення додаткових спільнот, які могли здійснити розкол у політичному середовищі Словаччини, наприклад «мусульманської спільноти в Словаччині».

Станом на 2019 року українці мали 24 913 дійсних дозволів на тимчасове та постійне проживання у Словаччині, з них 20543 на тимчасове, а 4369 - на постійне проживання, чехи - 10 970, серби - 10 608, угорці - 8 503, а румуни - 7 42088. Проаналізувавши кількість виїздів громадян України до Словаччини спостерігаємо значне зростання за період 2015-2019 років – 4,5 раз [3] і становило - 3 413 805 раз у 2019 році. Україна - єдина сусідка Словаччини поза межами Євросоюзу та Шенгенської зони. Проте рух через кордон є доволі інтенсивним. Щоденно кордон перетинають тисячі людей. (Табл. 3.)

**Таблиця 3.**  
**Огляд законного перетину українсько-словацького кордону**

Пункт пропуску	Роки				
	2019	2018	2017	2016	2015
Убля	809130	667612	631733	580193	522942
Вишнє-Немецьке	1882472	1740954	1567368	1343294	1110859
Матьовце Войковце	153676	12159	12204	12256	12206
Вельке Слеменце	388185	246667	231001	194418	175720
Чірна над Тисою	180342	38824	37745	33300	30900
Разом	3413805	2706216	2480051	2163461	1852627

*Джерело:* побудовано автором за даними [3]

Зростанню міграційних потоків до Словачької Республіки, а саме з України пояснюється змінами у нормативно-законодавчій системі. 1 травня 2018 року відбулось оновлення Закону про трудові послуги ухвалене Оновлений закон зменшив період, протягом якого вакансія має бути в списку Управління праці та бути доступною для громадян Словаччини, із 30 до 20 днів [9]. Законом передбачається, що роботодавець повинен мати близько 30% найманих працівників – іноземців і які він має виконати, щоб найняти іноземця та довести, що він не був залученим до незаконного працевлаштування щонайменше протягом двох років перед наданням запиту на отримання дозволу на тимчасове проживання для іноземного працівника, якого він чи вона наймають. Також за особливих умов можуть бути працевлаштовані працівники у яких не має дозволу на працевлаштування. Українці та громадяни інших країн можуть працювати у Словаччині навіть без такого дозволу за певних умов: зокрема, коли він чи вона мають статус «іноземного словака» або дозвіл на тимчасове проживання у Словачькій Республіці. У такому разі іноземний працівник або роботодавець протягом 7 робочих днів заповнюють «інформаційну картку», у якій повідомляють Головне управління з праці про початок (або припинення) трудових відносин. [10]

У на початок 2019 році в Словаччині працювало 11842 українці. Найбільш потрібно працівників у такі галузі промисловості, як машинобудівна та сфера послуг. Українські мігранти переважно працюють як оператори та монтажники машин і устаткування (5757 осіб). На другому місці - кваліфіковані робітники та майстри (разом 2041 осіб). Далі - асистенти та некваліфіковані робітники (1371 осіб), спеціалісти (999 осіб) та працівники сфери послуг та продажів (758 осіб). Середньомісячне нарахування заробітної плати у цих сферах у 2018 році становило 1005 євро для операторів та монтажників машин та устаткування, 1078 євро - для кваліфікованих робітників та майстрів, 650 євро - асистентів, 1418 євро - спеціалістів та 775 євро - для працівників сфери послуг та продажів. (табл.4) [10]

**Таблиця 4.**  
**Кількість українських працівників у Словаччині у 2018 році за сферами діяльності**

Українські працівники, які мають:	Дозвіл на працевлаштування	Інформаційну картку	Всього
Разом	8473	3369	11842
армія	0	0	0
управлінський персонал високого рівня	79	30	109
спеціалісти	648	351	999
технічні спеціалісти	165	105	270
адміністративний персонал	153	121	274
послуги та продажі	271	487	758
кваліфіковані працівники сільського господарства	114	47	161
кваліфіковані працівники та майстри	1589	452	2041
оператори машин	4841	916	5757
некваліфіковані працівники	613	758	1371
інформація відсутня	0	102	102

*Джерело:* побудовано автором за даними [10]

У Словаччині є достатньо сприятливе освітнє і наукове середовище. Студентам, аспірантам та науковим працівникам надають помешкання і пільги на проїзд. навчаються багато українців.

Протягом 2017-2018 академічного року тут навчалось 1258 громадян України. Більшість у: Прешовському університеті (328), Технічному університеті в Кошице (304), Університеті Матея Бела в Банській Бистриці (131), Університеті імені Коменського в Братиславі (86), Університеті економіки у Братиславі (59). Найчастіше українські студенти вивчають словацьку мову та культуру, соціальні науки, а також інформаційні технології, біологію та екологію.[10]

Отже, у Словацькій Республіці не зважаючи на різні політичні погляди, труднощі із влаштуванням на роботу і великий потік мігрантів, дуже доброзичливо ставляться до українських мігрантів. Від червня 2017 року українці мають право перебувати на території країн ЄС без візи протягом періоду до 90 днів; У 2019 році Словацька Республіка видала громадянам України 1530 віз типу С та 219 типу D96.

**Висновки.** Здійснивши аналіз соціально-економічного та політичного середовища Чеської та Словацької республік можемо зробити висновок, що міграційні процеси стрімко зростають та кількість населення, що виїжджає постійно збільшується. Така тенденція спостерігалась до кінця 2019 року. Проте з початку 2020 року дещо змінився характер міграційних процесів. Багато мігрантів у цілому світі повернулись до своїх країн. Не винятком є і українські мігранти. Більшість українців припинили свою міграційну активність, які перетинали кордон на нетривалий час і у яких завершувався час перебування у даних країнах. Та обмежили свої поїздки у зв'язку із поширення страшної вірусної інфекції, яка уразила весь світ. Однак все ж велика кількість осіб таки залишилась за кодоном. Нажаль дані поки не оновлені, для здійснення більш глибокого аналізу та визначення кількості українських мігрантів, які зараз перебувають у даних країнах. За допомогою даних статистичних служб Чеської та Словацької республік розглянуто основні показники, що відображають динаміку виданих дозволів на тимчасове перебування та постійне проживання. Сприятливе соціально-економічне становище Чеської та Словацької Республік слугує фактором «притягування» українських мігрантів. На підставі проаналізованих чинників можна відзначити, позитивним аспектом для економіки України є використання заощаджень працівників-мігрантів у підприємницькій діяльності на території України. Грошові активи, які передають українські мігранти за кодоном до нашої держави в багато разів перевищують усі іноземні інвестиції та іноземні кредити. Враховуючи велику недовіру до державної влади українські мігранти вкладають свої заощадження у житло та автомобілі, а не інвестують у розвиток промисловості України. За регулювання діючої фінансово-інвестиційної та економічної систем українська влада могла б навпаки стимулювати розвиток підприємництва українських мігрантів за кодоном, що сприятиме зростанню українського експорту. Саме українські трудові мігранти можуть найбільш вплинути на розвиток економіки нашої країни, виконання запланованих реформ і слугувати найбільшим економічним активом.

### Список літератури.

1. Державна прикордонна служба. 160 тисяч українців повернулось із-за кордону, ще до 200 тисяч осіб може прийти перед Великоднем. URL <https://dpsu.gov.ua/ua/160-tisyach-ukrainciv-povernulos-iz-za-kordonu-shche-do-200-tisyach-osib-mozhe-priihati-pered-Velikodnem>
2. All tables based on Reports on the situation of migration and integration by the Ministry of Interior of the Czech Republic URL: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>
3. Міграційний профіль України / Державна міграційна служба України. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-procesiv/migracijnij-profil.html>
4. Звіт про ситуацію міграції та інтеграції іноземців у Чехії / Міністерство внутрішніх справ Чеської республіки (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území české republiky) / URL: <https://www.mvcr.cz/migrace/web-statistiky.aspx>
5. Господарські новини / За нелегалів ми отримуємо, чверть мільйона іноземців незаконно працюють у Чехії, а компанії закликають спростити правила. (U nelegálů to máme za polovinu a hned. V Česku pracuje nelegálně až čtvrt milionu cizinců, firmy volají po zjednodušení pravidel) / URL: <https://archiv.ihned.cz/c1-66492970-u-nelegalu-to-mame-za-polovinu-a-hned-v-cesku-pracuje-nelegalne-az-ctvrt-milionu-cizincu-firmy-volaji-po-zjednoduseni-pravidel>
6. Міфи і факти про українську трудову міграцію до країн Вишеграду / Проект ГО «Європа без бар'єрів» / URL: <https://europewb.org.ua/mify-i-fakty-pro-ukrayinsku-trudovu-migratsiyu-do-krayin-vyshegradu/>
7. Торгово-промислова палата Чеської Республіки.(Hospodářská komora České republiky) / Режим України / URL: <https://www.komora.cz/obchod-a-sluzby/prace-cizinci/rezim-ukrajina/>
8. Звіти щодо ситуації у сфері міграції та інтеграції / Міністерство внутрішніх справ Чеської республіки (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území české republiky) / URL: <https://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=21620122&doctype=ART>
9. Закон «Про служби зайнятості та про внесення змін до деяких законів Словацької Республіки» (Zákon o službách zamestnanosti ao zmene a doplnení niektorých zákonov Slovenskej republiky) / URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/5/20190101>
10. Зайнятість іноземців на території Словацької Республіки у 2018 році. (Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky za rok 2018) URL: [https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky/zamestnavanie-cudzincov-na-uzemi-slovenskejrepubliky-za-rok-2018.html?page\\_id=772215](https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky/zamestnavanie-cudzincov-na-uzemi-slovenskejrepubliky-za-rok-2018.html?page_id=772215)

### References.

1. State Border Guard Service of Ukraine (2020), “160 Thousand Ukrainians have returned from abroad, up to 200 Thousand people may arrive before Easter.”, available at: <https://dpsu.gov.ua/ua/160-tisyach-ukrainciv-povernulos-iz-za-kordonu-shche-do-200-tisyach-osib-mozhe-priihati-pered-Velikodnem/> (Accessed 1 April 2020).
2. Ministry of Interior of the Czech Republic (2020), “All tables based on Reports on the situation of migration and integration by the Ministry of Interior of the Czech Republic”, available at: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx> (Accessed 1 April 2020).
3. State Migration Service of Ukraine (2018), “Migration profile of Ukraine”, available at: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-procesiv/migracijnij-profil.html> (Accessed 1 April 2020).
4. Ministry of Interior of the Czech Republic (2020), “Report on the situation of migration and integration of foreigners in the Czech Republic”, available at: <https://www.mvcr.cz/migrace/web-statistiky.aspx> (Accessed 1 April 2020).
5. Niedermeierova, J. (2019), “For illegals, we have it halfway now. Up to a quarter of a million foreigners work illegally in the Czech Republic, and companies are calling for simplification of the rules ”, available at: <https://archiv.ihned.cz/c1-66492970-u-nelegalu-to-mame-za-polovinu-a-hned-v-cesku-pracuje-nelegalne-az-ctvrt-milionu-cizincu-firmy-volaji-po-zjednoduseni-pravidel> (Accessed 1 April 2020).
6. Europe Without Barriers (2019), “Myths and facts about Ukrainian labor migration to Visegrad countries” available at: <https://europewb.org.ua/mify-i-fakty-pro-ukrayinsku-trudovu-migratsiyu-do-krayin-vyshegradu/> (Accessed 20 Mart 2020).
7. Czech Chamber of Commerce (2019), “The regime of Ukraine”, available at: <https://www.komora.cz/obchod-a-sluzby/prace-cizinci/rezim-ukrajina/> (Accessed 10 April 2020).
8. Ministry of Interior of the Czech Republic (2020), “Reports on the situation in the field of migration and integration”, available at: <https://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=21620122&doctype=ART> (Accessed 15 April 2020).
9. Legislative and Information Portal of the Ministry of Justice of the Slovak Republic (2020), “Employment Services and on Amendments to Certain Acts of the Slovak Republic”, available at: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/5/20190101> (Accessed 10 April 2020).
10. Tsentr pratsi, sotsial'nykh pytan' ta sim'i. (2018), “Employment of foreigners in the territory of the Slovak Republic, available at: [https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky/zamestnavanie-cudzincov-na-uzemi-slovenskejrepubliky-za-rok-2018.html?page\\_id=772215](https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky/zamestnavanie-cudzincov-na-uzemi-slovenskejrepubliky-za-rok-2018.html?page_id=772215)(Accessed 10 April 2020).

*Стаття надійшла до редакції 20.04.2020 р.*